


Οι Πομάκοι της Θράκης (1) η πολιτική της Άγκυρας και η πολιτική των τζιτζιφιόγκων της Αθήνας Read m

Δημοσιεύτηκε στις Κυριακή, 17 Οκτωβρίου 2010 01:00 | Γράφτηκε από τον/την emman | 



Αξιολόγηση Χρήστη: / 0

Χειρότερο Καλύτερο

Αξιολόγηση

.fullpost { display: inline; }



Μια εξαιρετικά διαφωτιστική εργασία για τους Πομάκους της Θράκης, η οποία δημοσιεύθηκε στον μαχητικό "Αντιφωνητή" που προσπαθεί να διασώσει ότι μπορεί να διασωθεί από την επέλαση των τουρκολάγων, των έμμισθων πρακτόρων και των ξεπουλημένων οπαδών του Νεο-Οθωμανισμού, σε μια Θράκη που "βράζει". **Ένα συγκλονιστικό κείμενο-μελέτη για την σημερινή πραγματικότητα της πολιτιστικής εθνοκάθαρσης των Πομάκων από τους τουρκόφρονες, κάτω από το αδιάφορο βλέμμα του αθηναϊκού κράτους...**

Πιστεύω ότι πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά. Οι επισημάνσεις είναι δικές μας και δεν υπάρχουν στο αρχικό κείμενο.

ΟΙ ΠΟΜΑΚΟΙ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Δρ Αντώνης Λιάπης

Ανατρέχοντας στη νεότερη (μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο) πολιτική ιστορία των Πομάκων στον ελληνικό χώρο, θα μπορούσαμε να τη διαρέσουμε σε δύο μεγάλες περιόδους, την πριν και την μετά το 1997. Τη χρονιά αυτή ιδρύεται με έδρα την Κομοτηνή το Κέντρο Πομακικών Ερευνών (ΚΠΕ), το πρώτο νομικό πρόσωπο, ο πρώτος επίσημα αναγνωρισμένος πομακικός θεσμός του ελληνικού κράτους από την απελευθέρωση της Θράκης το 1920 και μετά. Υπήρξε μια επαναστατική εξέλιξη που σηματοδότησε την απαρχή μιας νέας πορείας συνειδητοποίησης του ιστορικού παρελθόντος και διεκδίκησης ενός νέου ρόλου μέσα στην θρακική και ευρύτερα την ελληνική και την ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Η ίδρυσή του ήταν το προϊόν μιας μακράς περιόδου προβληματισμού και ιδεολογικών αναζητήσεων που είχε αναπτυχθεί σε κύκλους νέων κυρίως Πομάκων της Κομοτηνής και της Ξάνθης. Η ιδιαίτερη πολιτισμική τους ταυτότητα, το χαμηλό βιοτικό επίπεδο σε συνδυασμό με τις πρακτικές περιθωριοποίησης, που εκπορεύονταν από όλες τις κατευθύνσεις, καλλιέργησαν το πρόσφορο έδαφος πάνω στο οποίο αναπτύχθηκε αυτό που θα μπορούσε να ονομασθεί «πομακικό κίνημα». Οι ιδεολογικοί άξονες του κινήματος είχαν διατυπωθεί τόσο στο καταστατικό του όσο και στα κείμενα που είδαν το φως της δημοσιότητας αμέσως μετά την ίδρυση του ΚΠΕ. Ως κίνηση, πρωτίστως σκόπευε να κρατήσει το Πομακικό έξω από τα πλαίσια της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης με όποιο τρόπο και σε όποιο επίπεδο αυτή εκδηλωνόταν στη Θράκη.

Μέχρι το 1997 για την ελληνική πλευρά το Πομακικό ήταν θέμα ενασχόλησης ιστοριοδιφών οι οποίοι αναζητούσαν τις ρίζες της ομάδας στις διάφορες ιστορικές περιόδους από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι και το Βυζάντιο. Η τουρκική ιστοριογραφία από την πλευρά της είχε δημιουργήσει τους δικούς της μύθους για την καταγωγή της ομάδας, οι οποίοι όμως ήταν ευκολότερο να διαχυθούν μέσα στους Πομάκους για λόγους που θα αναλυθούν παρακάτω. Μετά το 1997, η περίοδος του ρομαντισμού για τους Πομάκους φαίνεται ότι έληξε οριστικά. Το ΚΠΕ έθεσε για πρώτη φορά το Πομακικό στην πολιτική του βάση ως πρόβλημα πολιτισμικής γενοκτονίας και αναγνώρισης της ιδιαιτερότητάς τους, ξεφεύγοντας έτσι από το επίπεδο των συχνά εξωπραγματικών προσεγγίσεων που πραγματοποιούνταν έως τότε από αρθρογράφους. Έδωσε νέες και άγνωστες ως εκείνη τη στιγμή προοπτικές στο ζήτημα και απελευθέρωσε μία τεράστια δυναμική η οποία προκάλεσε τρομακτικές σε ένταση ιδεολογικές και πολιτικές συγκρούσεις στο εσωτερικό των μουσουλμανικών ομάδων της Θράκης, ενώ αναπόφευκτα ίσως, κατέστη την περίοδο εκείνη θέμα πρώτης και επείγουσας προτεραιότητας για την τουρκική εξωτερική πολιτική όπως αυτή εκφραζόταν τοπικά από συγκροτημένους μηχανισμούς στη Θράκη. Οι πρωτεργάτες του ΚΠΕ με επικεφαλής τον πρώτο πρόεδρό του Ομέρ Χαμνί, γνώρισαν ένα πρωτοφανές κύμα τρομοκρατίας που σκοπό είχε να εξουδετερώσει εν τη γενέσει του το πομακικό κίνημα. Τα μέλη του ΚΠΕ συκοφαντήθηκαν ως πράκτορες του ελληνικού κράτους και σκοτεινών δυνάμεων, ως «άπιστοι που επιθυμούν να εκχριστιανίσουν τους Πομάκους και να διασπάσουν την ενότητα της τουρκικής μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης».

Η ελληνική πολιτεία αρχικά αντιμετώπισε με αδιαφορία το ζήτημα, αλλά στη συνέχεια όταν ο τουρκικός παράγοντας πίεζε εκπροσώπους κυρίως της τοπικής αυτοδιοίκησης και του τοπικού πελατειακού πολιτικού συστήματος, δεν ήταν λίγοι εκείνοι οι οποίοι συντάχθηκαν με τις τουρκικές θέσεις. Κάποιοι μάλιστα συνέδεσαν την πολιτική τους πορεία με τη σκληρή στάση απέναντι στο πομακικό κίνημα, το οποίο πολέμησαν με οργανωμένο τρόπο.

Πίστευαν ότι θα εξασφαλίσουν έτσι την ψήφο των πολυπληθών μουσουλμάνων ψηφοφόρων εις το διηνεκές. Σε αυτή την ήδη ζοφερή πραγματικότητα, δηλαδή ανάμεσα στη μέγγενη της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής και στην εχθρική στάση τοπικών παραγόντων, προστέθηκε άλλος ένας εξωγενής παράγοντας που επιβάρυνε το ήδη φορτισμένο κλίμα. Ήταν η βουλγαρική πλευρά, η οποία διείδε στο κίνημα έναν ανεξέλεγκτο παράγοντα που θα μπορούσε δυνητικά να παρασύρει σε ιδεολογικό τουλάχιστον επίπεδο και τους εκατοντάδες χιλιάδες Πομάκους της βουλγαρικής ορεινής Ροδόπης. Η αντίδραση που προήλθε από τα βόρεια έδωσε ένα πρώτης τάξεως πολιτικό

άλλοι στους οπαδούς της απο-πομακοποίησης.

Στερεότυπες φράσεις, εκπροσώπων της ελληνικής διπλωματίας, που επί δεκαετίες κυριαρχούσαν, όπως για παράδειγμα τα «περί λεπτών ζητημάτων», «περί της επιταγής να μην ασχολούνται οι τοπικές κοινωνίες με τα ζητήματα αυτά διότι είναι ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και δεν τα γνωρίζουν» ή ακόμα ότι «δεν έπρεπε να διαταραχθεί το ήπιο κλίμα μεταξύ των δύο χωρών», απλώς συσκοτίζουν την πραγματικότητα, επιβάρυναν ακόμη περισσότερο τον ούτως ή άλλως αρνητικό συσχετισμό δυνάμεων τοπικά, αποπροσανατόλιζαν την κοινή γνώμη και τέλος έδιναν άλλοι και βάθαιναν όλο και περισσότερο την πολιτική αφανισμού των Πομάκων.

Το Πομακικό εισήλθε σε μια νέα μεν ιστορική φάση, αλλά κάποιες διαχρονικές σταθερές της ελληνικής πολιτικής παρέμεναν αναλλοίωτες. Λίγο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η πολιτική που προκρίθηκε ήταν εκείνη της αποσιώπησης της πομακικής γλώσσας, διότι λόγω της συγγενείας της με τις σλαβικές καθίστατο ύποπτη ως πιθανό υπόβαθρο κομμουνιστικής εξάπλωσης. Η διείσδυση της τουρκικής στα πλαίσια του ψυχρού πολέμου ήταν μάλλον μια επιθυμητή προοπτική για την ελληνική και τη νατοϊκή πολιτική. Στη συνέχεια και μέχρι το 1974 οι εφημέρες ελληνοτουρκικές προσεγγίσεις λειτούργησαν απολύτως αρνητικά για τους Πομάκους αφού καμία ελληνική κυβέρνηση δεν ανακινούσε ένα θέμα που θα ενοχλούσε την τουρκική πλευρά, έστω και αν αφορούσε μια περιοχή μέσα στα όρια του ελληνικού κράτους, όπως η Θράκη. Τα ελληνοτουρκικά μορφωτικά πρωτόκολλα (1951 και 1968) υπογράφηκαν μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα και επικύρωσαν τα όσα περί γλώσσας και τουρκικής εκπαίδευσης προβλέπονταν (ή υπονοούνταν) στα άρθρα της Συνθήκης Ειρήνης που υπεγράφη στη Λωζάνη (1923). Ο εκτουρκισμός των Πομάκων ήταν πλέον κατοχυρωμένος, πέραν της διεθνούς Συνθήκης, και από νεότερες διμερείς διακρατικές συμφωνίες. Και στη συνέχεια, το κλίμα φοβίας και αδράνειας που χαρακτήρισε τις μεταπολεμικές δεκαετίες συνέχισε να παράγει σταθερά τα αντιπομακικά του αποτελέσματα. Ακόμα και οι αρχές της πολυδιαφημισμένης πολυπολιτισμικότητας που μόλις στα μέσα της δεκαετίας του 1990 είχε αρχίσει να ανατέλλει στη Θράκη, υποχώρησαν ραγδαία εμπρός στις πιέσεις του τουρκικού παράγοντα.

Εκδηλώσεις πολυπολιτισμικότητας στις οποίες παρουσιάζονταν και στοιχεία πομακικής πολιτισμικής κληρονομιάς, από φορεσιές μέχρι και φαγητά, πολεμήθηκαν από εκπροσώπους του τουρκικού εθνικισμού τοπικά και εν τέλει δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που όταν στη Θράκη, ελληνικό κράτος και φορείς μιλούν για πολυπολιτισμικότητα εννοούν τα πάντα εκτός από τους Πομάκους. Συγκεκριμένα στις 28 Αυγούστου 1998 στην Κομοτηνή, το Κέντρο Λαϊκών Δρωμένων διοργάνωσε εκδήλωση παραδοσιακών γεύσεων όπου μεταξύ άλλων υπήρχε και πομακική κουζίνα με πίτες και γλυκίσματα. Η εκδήλωση πολεμήθηκε με ανακοινώσεις και παρεμβάσεις προς πολιτικούς παράγοντες από αντιδραστικά και ανθελληνικά στοιχεία, τα οποία όμως κατείχαν κορυφαίες θέσεις στη μειονοτική κοινωνία. Ξαφνικά οι ταπεινές πομακικές πίτες αναδείχθηκαν σε μείζον πολιτικό ζήτημα.

Σε άλλη περίπτωση πάλι στις αρχές του 2001, ο δήμος Σαπών, κυκλοφόρησε πολυδιαφημισμένο δισκάκι (CD) με τίτλο «Τα παιδιά του Ορφέου», που το απεκάλεσε πολυπολιτισμικό φιλοδοξώντας να συμπεριλάβει όλες τις μουσικές παραδόσεις της Θράκης. Και ενώ μεταξύ των θρακιώτικων, τσιγγάνικων, ποντιακών, τουρκικών και άλλων τραγουδιών -εκπροσώπων των τοπικών μουσικών παραδόσεων- υπήρχε και πομακικό τραγούδι, το οποίο μάλιστα είχε ηχογραφηθεί σε στούντιο και γενικά είχε ολοκληρωθεί η τεχνική διαδικασία, μετά από τις οξείες και στερεότυπες εν πολλοίς αντιδράσεις που προέκυψαν, ο τότε δήμαρχος έσπευσε να αφαιρέσει το πομακικό τραγούδι ενθαρρύνοντας έτσι τις ρατσιστικές αντιδράσεις κατά των Πομάκων.

Η θρακική παραλλαγή της πολυπολιτισμικότητας προσέλαβε έτσι χαρακτήρα πανευρωπαϊκής πρωτοτυπίας. Οι Πομάκοι αν και αποτελούν μια από τις σπουδαιότερες πολιτισμικές συνιστώσες της Θράκης, είναι συνήθως αποκλεισμένοι από όλες τις εκδηλώσεις, όπου συμμετέχουν όλες οι άλλες πολιτισμικές ομάδες της Θράκης: οι τουρκογενείς, οι Καππαδόκες, οι Πόντιοι, οι Σαρακατσάνοι, οι Αρμένιοι, οι Ρωμά κ.ά.

Όμως τα τελευταία χρόνια και το εθνώνυμο Πομάκος μέσα από διαδικασίες που θυμίζουν Ιερά Εξέταση, αφαιρέθηκε από πολλά έντυπα δημοσίων υπηρεσιών, νομαρχιών και δημαρχιών της περιοχής, όπως για παράδειγμα από πολυτελή έκδοση-τουριστικό οδηγό του νομαρχιακού διαμερίσματος Ροδόπης με τίτλο «Ροδόπη, Η Γη των Θρύλων», το έτος 1998. Μετά από αντιδράσεις των τουρκογενών τα χιλιάδες αντίτυπα του βιβλίου αποσύρθηκαν προς πολτοποίηση και έγινε «πανομοιότυπη» επανέκδοση. Από τη σελίδα που αναφερόταν στην καταγωγή των Πομάκων, απαλείφθηκε όλη η σχετική αναφορά (σελ. 29). Είναι χαρακτηριστικό το με ημερομηνία 23.9.1998 έγγραφο του τότε νομάρχη προς τον αρμόδιο της έκδοσης, όπου ανέφερε ότι «...με μια πρόχειρη ανάγνωση...διαπιστώσαμε ότι παρεισέφρυσαν ορισμένα λάθη. Κατόπιν αυτού παρακαλούμε σε συνεννόηση μαζί μας, όπως διορθώσετε αυτά, σύμφωνα με τις προφορικές οδηγίες που θα σας δοθούν. Πέραν των ανωτέρω και μέχρι διόρθωσης των σχετικών σημείων να σταματήσει η έκδοση και διάθεση του οδηγού».

Παρόμοιο περιστατικό καταγράφηκε και φέτος τον Ιανουάριο (2004) σε επίσης εικονογραφημένο οδηγό με τίτλο «Νομός Ροδόπης», έκδοση της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Σε κάποια σελίδα, ο συντάκτης των κειμένων, μεταξύ των παραδοσιακών γεύσεων της Θράκης ανέφερε και την πομακική κουζίνα, ενώ σε άλλο σημείο γινόταν απλά μία γενική αναφορά στα ορεινά χωριά των Πομάκων. Προκλήθηκαν εκ νέου αντιδράσεις και πιέσεις προς τοπικούς παράγοντες και ακολουθήθηκε η συνήθης οδός. Απόσυρση ή καταστροφή των αντιτύπων και επανέκδοση με ουσιαστική και συμβολική απάλειψη της πομακικής παρουσίας στα έντυπα της Περιφέρειας.

Σε παρόμοιας λογικής στάση οφείλεται και η απάλειψη της λέξης Πομάκοι, τον Νοέμβριο του 2003, ακόμα και από κείμενο προτάσεων που αφορούσε την καταπολέμηση των ναρκωτικών στην Ξάνθη (Κέντρο Ενημέρωσης και Πρόληψης κατά των Ναρκωτικών), μετά από επιμονή ανώτατου αυτοδιοικητικού παράγοντα. Η αναφορά στους Πομάκους θεωρήθηκε περιττή και ανώφελη.

(Συνεχίζεται)

Πηγή: EONO-LOGIKA

<http://infognomonpolitics.blogspot.com>